

N. László Endre

Nemsokára

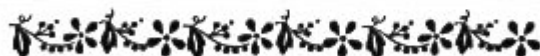
Lepkék szállnak hajadra, kedves,
és az álmok sziromágya vár...
Mit adhat néked felejthetetlen
egy ilyen őszülő, vén szamár?

Sziszegő őszök jöttek csak velem,
ahová megyek, zúzmara jár.
Véremben döglődő farkas siráma,
és fejem fölött fekete madár...

Méreg volt tán anyám tejében,
és születésem előtt megátkozott?
Aszúbort ittam élet-kelyhéből,
számban örömmé miért változott?

Penész-atlasz volt szobám fala,
és az ablaka parányi kép,
melyen beragyogott hozzám a nap,
és tündökölt a színes ég.

Parancsomra eljöttél hozzám.
Láttalak és most már elmehetsz.
Én nemsokára elmegyek innét,
és te nemsokára elfeledsz! ...

Kondor Jenő

Keresztútnál várlak

Hol vagy mondd
ha hulló levél
legyezi vállunk
s csak szélbe
szikkadt szavak
repülnek feléd

Hol vagy ha
villámaiddal
szenved az ég
s kezűnkhez simul
fekete bolyhaival
az őszi éj

És mondd hol vagy
ha vérekes szirmokkal
szakadnak a rózsák
s tövises koszorúkat
őríznek szemünk
fölemelt kezünkben
habos vér a
hangtalan könyörgés

Hol vagy mondd
Itt vagy-e vajon
gúzsba kötött
álmainkban?

Wagner Zoltán

Két töredék

Fák, vakító, száguldó fák.
Ősz. Még gyerek, ezüst ősz.
Erős, szeles, borult egű, fenyves boldogság.
Egy percre megállok s tág tudóm
kéjesen szívja fel a télt ígérő, habos,
smaragd levegőt.

*

Egy utca mellett mentem el, melyben nem volt világítás.
Olyan volt az egész, mint egy rémálom,
és én néztem, hogy egy kékszemű szemétkuka,
hogy cirógat egy kehes, szikár kis fát.

Magyari Barna

Iparvágányon dőcög az este

szívembe ívódik létezésed
vérbokraim te ülsz az ágon
szenvedély-szelek lebbentik lényed
ámorba ringat az álom

titokzatos tavasz az ajkad
szádban harminckét hóvirág
ha szép szavakat görget a nyelved
számomra virágba borul a világ

mindenség lapjain firkál a flört
ölelésekkel jeleket írok egy gyönyörű testre
miközben az idill iparvágányán
dőcög... dőcög feléd az este

Enter és ember kezét fog

ma magányt verejtékezik a világegyetem
csönd-ciklon tombol a franciaágyon
hallgatás orkán seprí a semmit
s szóedényeimben az éj zsíradékait nem találok

a monitoron apró mozgások
az interneten Ady Endre küld egy üveg rozét
de tökéletes hiányod
a számítógép még nem rezzeinti szét

végül egy misztikus modemben
enter és ember kezét fog
s tündéri lényed meg a nász
a floppy lemeztől előttem felragyog

Bayer Béla

Golgota

Feszítve tested keresztjére,
vonaglik körébe tartcombú kín.
Stigmatként: örvénylő szajha-csók
sózák sebelm.

Homlokom odvában pulzáló zsarátnok,
cicázó lázrózsák gyötrelme: kiáltok!
Torkomban azonban gúgyögés donog,
(a veretes szó helyén), s egy botor
szenvedély tövissel megkoszorúz.

T. Ágoston László

Durrdefekt

Az igazgató elfordította a sötétítő relaxa műanyaglapkáját, hogy kívülről seki se láthasson be az ablakon, de ő észrevétlenül bámulhassa a parkolóban zajló eseményeket. Magas, kopaszodó, kiugró, erős állcsontú ember, az egész lényé magabiztosságot, erőt sugárzott. Most mégis, mintha bizonytalanok lettek volna a mozdulatai. Szinte vibrált körülötte a levegő.

- Láttad ezt, Mari? - szólt oda a mellette tüsténkedő lila köpenyes asszonynak.

- A Mizseit? - kérdezte vissza alázatosan. - Mert mintha őt láttam volna kiszállni abból a flancos kocsiából. Mi a francot keres ez itt?

- Hát ezt kérdezem én is. Ki van szolgálatban a teherportán? - Ki is, ki is? Várjon egy percet, főnök, azonnal utánanézek! Az biztos, hogy valamelyik új lehet, mert a régiek nem engednék be.

- Nem is ajánlom nekik, mert úgy kirúgom az egész bagázst, hogy a lábuk se éri a földet. Portások... Léhűtő, ingyenélő társaság... Ezekkel is csak bajom van. Aludni járnak be, aztán a kapu meg tárva-nyitva. No, de majd jól megmogyorózom azokat is!

- Hát azért lássa be főnök, hogy köztük is vannak rendes emberek. Én például a világ minden kincséért be nem engednék idegent a telepre. Ha meg észreveszek valamit, azonnal jelentem magának. No persze nem mindenki ilyen. Hajaj, tudom én azt... Ez a Maca csak úgy veszi fel az utcáról az idegeneket. Néha még a munkanélkülieket is. Aztán persze a fene tudja, hogy neki idegenek-e? ... Itt van például ez a Feri, akit a múlt héten vett föl. Ilyen buszma, buta embert én még nem láttam. Mondom neki, hogy itt a kulcs, ellenőrizze a szerzői jogait. Azt mondja erre, hogy rendben van, de magyarul nem tud. Azt mondja erre, hogy rendben van, de magyarul nem tud. Azt mondja erre, hogy rendben van, de magyarul nem tud. Ott is hagytam. Hát nincs igazam, főnök? Nem tudja hol van? De akkor már másodszor volt szolgálatban... Mondtam is neki, hogy ne számíton rá, hogy kitölti a próbaidejét. És még ennek van technikumi érettségi, meg felsőfokú munkavédelmi vizsgája... Én a nyolc általánosommal hatszor különb vagyok. Igaz-e, főnök?

- Túl sokat jár a szád, Mari! Inkább azt csináld, amit mondtam. Eredj le a teherportára, és mondd meg nekik, hogy ki vannak rúgva!

- Már megyek is, főnök. Mind a két embernek megmondom? Mert tetszik tudni, hogy ketten vannak szolgálatban. Aztán szólhatnak az öcsémnek, hogy ide jöhet valamelyik helyére? A Józsi, tetszik ismerni... Olyan rendes, becsületes ember... Már a múlt héten is mondtam... Meg van egy barátja, az is munkanélküli...

- Hagyj engem békén az alkoholista öcséddel! Azért rúgtam ki fél évvel ezelőtt, mert olyan részeg volt, hogy nem tudott megállni a létrán. Tetőfedő... A földön is szédeleg.

- Nem is a szakmájába gondoltam, hanem portásnak.

Az igazgató olyan szűrés szemekkel nézett le az öszülő hajú, apró termetű asszonyra, hogy az jobbnak látta, ha még öszszebb húzza magát, és gyorsan eltűnik a helyiségből.

Ketten maradtak a portán. Az igazgató az ablak előtt, meg az új ember, aki csak téblábolt a háta mögött, nem tudta eldönteni mit is kell most tennie.

- Te mióta vagy nálunk, tanár úr? - fordult hozzá hirtelen az igazgató. - Mert ha jól emlékszem, korábban gimnáziumban tanítottál matematikát, ugye?

- Engedelmelem, igazgató úr, az a kollégám, aki a másik műszakban dolgozik. Én általános iskolában tanítottam történelmet. Különben két hónapja vagyok portás.

- Már két hónapja? Lassacskán veterán leszel nálunk. Akár meg is alakíthatjátok a portások érlelmiségi klubját. Gratulálok! Aztán hogy viseled ezt a hülye Marit? Nem könnyű mellette az élet, mi?

- Tudja, igazgató úr, a feleségét, meg a barátját maga választja az ember. A testvér, meg a munkatárs adott.

- Született diplomata vagy, öregem. De azért csak van véleményed róla? Én tudom, hogy egy összeférhetetlen pletykafészek. A középkorban máglyán égették meg az ilyet. - Elhallgatott, újra a parkolót figyelte. Semmi sem mozdult odakint. - A hétszentségit! - horkant föl indulatosan. - Mit akarhat itt ez a Mizsei? Hogy van pofája visszajönni? - Aztán hirtelen megfordult, szembe a portással. Szinte összeért az arcuk. - Fogadjunk, hogy a Mari megmondja, ha visszajön! Ez egy olyan rusnya féreg, hogy két perc alatt képes összeszedni és tovább adni az összes telepi pletykát. Ebből él már harminc éve. És hidd el, engem is túl fog élni. Mert ha ez a Mizsei, az egykori főmérnök úr visszajön, nekem lótték. De Marira neki is szüksége lesz. Mert tudod, a mai munkanélküli világban jó szakembert bármelyik borkorban lehet találni. Az egyiket kirúgod, hat áll helyette a kapuban. De a jó informátor az aranyat ér.

A portás csak állt, arcára kiült a döbbenet, s hirtelen az agyába villant egy emlékkép a gyerekkorából. Egy bekecses, idős parasztember állt a falu főterén, nyakában hatalmas táblával. A táblán ez állt nagy, lángoló, vörös betűkkel: "Kulák vagyok, a dolgozó nép esküdt ellensége. Két zsák búzát ástam el a kertemben." Másnap az iskolában megjelent egy ember és azt mondta a gyerekeknek, hogy minden úttörőnek hazafias kötelessége följelenteni a búzát rejtő kulákokat. Aki a legtöbb följelentést hozza, piros selyem úttörő-nyakkendő kap jutalmul. A vacsoránál mondta is az apjának, hogy ő látta valamelyik este, hogy a szomszédék nagyon ástak valamit a sötétben. Nem szólt az öreg egy szót se, csak eltolta maga elől az ételt és akkora pofont kevert le a fiának, hogy rögtön elfelejtette, melyik szomszéd kezében látta az ást. Így aztán soha nem lett piros selyem úttörő-nyakkendője. Az emlékkép kesernyés mosolyt csalt az ajkára, s lelki szemei előtt látta Marit, nyakában az igazgató úr piros selyem nyakkendőjével.

- Gusztustalan, tudom - húzta el a száját az igazgató is, bár ő egészen másra gondolt. - Itt volt a nyakamon a privatizáció, meg ez a főmérnök, a Mizsei - mondta. - A vezér egy héten belül várta a koncepciókat. Csak hogy az öreg sem jobb a Deákne vásznánál. Nem együtt, hanem külön-külön dolgoztatta ki velünk. Nem kockáztathattam. Vagy ő vagy én. Lchet, hogy az ő pályázata jobb volt, de lopott. Kirúgtam. Tudom, hogy a te érzékeny, entellektüel lelkivilágoddal ez összeegyeztethe-

tetlen, de mint történelemtanár tudhatod, hogy az erkölcs mindig a győztesek erkölce. Csak a veszteseket szokták háborús bűnökért bíróság elé állítani. Győztem, eltakarodott a telepről. A Mari szedte ki a kocsija csomagtartójából a lopott származást. Azóta nem láttuk. Most meg itt van...

A portás köhintett, krákolott, fel-alá sétálgatott a szűk helyiségben, s nagyon szeretett volna valahol másutt lenni. Vagy legalább mondani valamit, de semmi nem jutott eszébe.

- Most zavarban vagy, mi? - húzta el a száját az igazgató. - Pedig nálatok is úgy működik a dolog. Különböztet te se lennél portás.

- Valóban - mondta a férfi -, csak hogy ez nem ment föl az önvizsgálat alól. Vannak olyan örök emberi értékek, amelyek függetlenek az adott kor divatjától. Márpedig ha ez így van, össze kell törni minden tükröt, nehogy az ember valamelyikben összetalálkozzon önmagával.

- Biztosan igazad van - keményedtek meg az igazgató vonásai -, de az az elmélet, ez meg a gyakorlat. S nekünk a mindennapi gyakorlattal kell megsejtenni a betevőnket. Szívesen vitatkoznék veled, de most a filozófiai értekezést berekesztjük, tanár úr. Papírt, ceruzát veszel magadhoz, és szépen kísétsz a parkolóba, felírod annak a kocsinak a rendszámát, típusát, meg mindent. Nem elméletileg, a gyakorlatban. Érted?

- Főösleges, főnök. A rendszámot innét is jól látom, és az is egyértelmű, hogy tavalyi Ford.

- Rendben van, akkor nézd meg, mennyi van a kilométerórájában. Ne vitatkozz, csináld! Látod, a Mari már végzett is, ott csámpázik a műhely sarkánál. Jól nézz körül, nem muszáj sietned!

A portás kísélt a parkolóba, Mari pedig lélekszakadva nyitott be az ajtón.

- Baj van ám, főnököm! - mondta egyszerűen. - Ez a gana főmérnök már nem főmérnök ám, hanem valami privatizációs megbízott. Állítólag a fél telepet maga mellé állította itt fü alatt, és azzal hülyíti az embereket, hogy ő lesz az új igazgató. Ő tárgyalgat az új tulajdonos megbízásából.

- Jól van, Mari, ezt én is tudom, de azért nem eszik olyan forrón azt a kását. Azt mondd meg, ki engedte be!

- Hát éppen ez az, főnököm, hogy olyan igazolványa van, amelyet még én se láttam. Azt mondják a fiúk, muszáj volt beengedni. Be is írták a könyvbe, meg van vele még plusz két fő. - És nem is hozzám jön a disznó...

- Nem hát, mert az egyik plusz fő az a vezérigazgatósági megbízott. Meg aztán sietnek is, mert délben már a minisztériumban kell lenniük.

- Ezt honnét tudod?

- Tudom, ahonnét tudom, de így van. Nekem is lehet magánéletem, nem? Szóval, mi legyen az öcsém, főnök? Holnap reggelre behívhatom?

- Megmondtam, hogy hagyj békén azzal a részeges öcséddel! - fordult el indulatosan. - Más se hiányzik nekem, mint még egy ilyen... Különböztet sem szoktam visszavenni azt, akit egyszer kirúgok.

- Rendben van, főnököm, ha magának csak ezek a féllábú, megbízhatatlan szarjankók kelljenek portásnak, be se hoznám közéjük az én áldott jó, hűséges Józsimat. Hadd dögöljön éhen az a szerencsétlen. Lelke rajta, főnök. De ha mégis megmondaná a dolgot én tudnék tippet adni ki helyett...

- Tippjeim nekem is vannak, de most befejeztük, nem is akarok hallani róla többet! - Ezzel becsapta maga mögött az ajtót és kísélt a parkolóba a portáshoz. Még akkor is ott sétálgatott a kocsi körül, amikor amaz régen visszatért az épületbe. Az alvázat nézegette, a kerekeket rúgdosta, aztán elment. Mari még meg is jegyezte az ablaknál állva:

- Hallja-e tanár úr, a főnök úgy megmutatja azt a szekeret, mintha meg akarná venni. Pedig nem hiszem, hogy eladó. Különösen nem neki...

Ezen mindketten elmosolyodtak, s tették tovább a dolgukat. Alig telt el félóra, a volt főmérnök visszaérkezett a két társával. Beültek a Fordba, beindították a motort, s amint elindultak volna, mind a négy kerék egyszerre lapult a földhöz.

- No, ezek se érnek be délre a minisztériumba - nevetett föl Mari, és már vette is a telefont, hogy beszámoljon az igazgatónak a nem mindennapi eseményről.

Az esetet vizsgálat követte. Tény, hogy mind a négy abroncsban egy-egy hatalmas acélszöveget találtak. Nem férhetett kétség a szándékossághoz. De ki lehetett a tettes? A portások mindvégig figyelték a kocsit. Senki se ment a közelébe. Azaz, hogy ketten mégis. Az új portás, és az igazgató. S kettőjük közül melyiknek állhatott érdekében, hogy megakadályozza az elindulást. Ezen éppen lehetett volna vitatkozni, ha nem az igazgató vezette volna a vizsgálatot. Mari különben is hiteltérdelem tanúsította, hogy a főnöke nem is volt olyan közel hozzá, hogy elhelyezhette volna azokat a bizonyos szöveget. Ő saját szemével látta.

Másnap gondterhelt, gyűrött arccal lépet be az igazgató a porta ajtaján. Senkire se nézett, a tekintete valahol a mennyezeten ugrándozott.

- Tanár úr, gondolom, mondanom se kell, hogy holnaptól nem tartunk igényt a munkádra... Sajnálom, hogy így történt... Még próbaidőben vagy, eltekintek a fegyelmitől. Közös meg egyezéssel...

- Értem - nyelt nagyot a férfi. - Csak a veszteseket szokták háborús bűnökért bíróság elé állítani...

- Mit beszél ez itt? - kapta föl a fejét Mari.

- Semmit - legyintett az igazgató. - Csak egy régi beszélgetésünket folytatná.

- És ha nem nyugszom bele? - erősködött a férfi.

- Szíved joga, tanár úr. De gondolod, hogy a vezér inkább hisz neked, mint nekem és Marikának? És ha netán mégis így lenne, másnap akkor is kirúgnálak, mert én vagyok a főnök. Nos, mi legyen hát?

A férfi szó nélkül vette a kalapját és becsukta maga mögött az ajtót.

- No, főnököm, akkor mi legyen az öcsém? - kérdezte az asszony mosolyogva.

- Fene banya, no, küldd be hozzám holnap reggel fél nyolcra, majd meglátjuk. Lehet, hogy már nem is olyan rossz ember a te öcséd. Legfőképpen eldugjuk a hátsó portára vagy valamelyik öltözőbe. De józan legyen nekem, és ne késsen, mert akkor te is röpülsz!

- Hehe - vigyorodott el Mari elégedetten. - Azt még megváróm...

Németh Dezső

versei

Még

Még az éj szakadása.
Még néma mozdulás.
Még futó rémület
szemünk üregében.

Még özvegy-sötét bánat
fölerzése a véres keresztfára.
Tántorgó utakon bolyongók reménysége
a temetői csendben.
Még sóvárgás halott-nagy álmok után,
de harmadnapon nem lesz már semmi,
csak a csöndbe
szivárgó bánat
fekete
hullása.

Üreg

Megint látni akartalak,
vergődve egész éjjel,
kifosztott álmú szemeim
megtellek árnyékképpel.

Lehántolt arcod üregén
áttörtek durva hangok,
csupa rémisztő zaj vagy már:
belőled minden harsog.

Rámtapadsz, szemérmetlenül
arcomhoz emeled lábad,
széjjel terjedsz üzekedőn,
akár egy bomlott állat.

Mindegy, hogy ki vagy s ki vagyok,
gyilkosság lesz a vége:
kinyitom majd a szememet,
hogy lezuhanj a mélybe.

Magaddal rántasz, süllyedünk,
feszített idegem szálán,
mint egy trapéz nyűtt kötélén,
agyamban függ a Sátán.

Mi van, ha mégis elszakad?
Vagy netán készakarva -
gyilkos ütessel vágja át
haragom éles karma.

Mi van? Mi van? Kit érdekel,
úgyis eljön a reggel,
és te eltűnsz a fény nyomán
kihántolt üregeiddel.

Csapda

Virágzol még, de csontjaid
roppannak, néha fájón
zuhanak rád a hajnalok,
ha elkerül az álom,
s előkerül a puszta tény:
szemeid szögletében
árnyék lapul, s kegyetlenül
terül el mélysötétben.

Látom, és megsajdul szívem:
tétova mozdulatra
robban fel bennem életed,
mint rejtőzködő akna.
Talán most futnom kellene
gyáván, mielőtt égne...
Arcod fekete némaság. -
Arcomon fröccsenése.

Zabál, és védhetetlenül
rozsdálnak el az évek;
elhagyott gödrök vaksága
mély lesz, és egyre mélyebb.
Tested kiégett krátere
lángtalan néma csillag;
s elkerülnek a nappalok,
melletted elzuhanak.

Mi marad mégis? Mi marad -
az értelmetlenségben...
Csontig lerágott szavaink
konognak bennünk mélyen.
Kifosztva, árván, meztelen,
szemem az éjbe bámul,
megkaptam utolsó sebem
az élettől kárpótlásul.

A földarabolt éjszaka
üres, és kongó termek;
kifakult arcú holnapok
reszkette térdepelnek.
Nem indulunk s nem érkezünk,
csak várunk véglegesen,
mintha időbe kövülné
veled együtt a testem.

Távolság

Szivárog valami.
Arcodra árnyék lapul.
Elveszett percek vonulnak,
menetelnek
keresztül
rajtunk
írgalmatlanul.

Dr. Rudnai Gábor

"Meghódítani földet és eget"

-Az űrhajózás a magyar költészetben-

Az űrhajózással kapcsolatban a magyar költészetben két alapvető irányzat alakult ki: az egyik szerint az űrhajózás nem más, mint menekülés a földi társadalmi problémák elől, a másik szerint viszont az ember diadala a természet fölött. Az emberi helytállást az első irányzat szerint a Földön maradás, a második szerint a Föld elhagyása, az űrrepülés jelenti.

Az űrben, Új bolygóként

Madách Imre: Az ember tragédiája c. drámai költeményében a tizenharmadik színben Ádám és Lucifer az űrben repülnek. Ádám csalódott az egész történelemben, az összes társadalmi formában. Az űrrepülés mégsem jelent megoldást, a földi természet és társadalom nélkül céltalannak érzi életét. "Szerelm és küzdés nélkül mit ér / A lét?" - kérdezi Ádám. A szerelem a földi természettel /Éva/ való harmóniát, a küzdés a Lucifer /reál/ által sugárzott társadalmi akadályok legyőzését jelenti. Az ember biológiai és társadalmi lény, mindkét minőségében a Földhöz kötődik. Ezt tudatosítja benne a természeti szféra másik képviselőjének, a Föld szellemének szava is: "Mert minden felfogás / És minden érzés, Mely benned feszül, csak / Kisugárzása e csoport anyagnak. / Mít földednek hívsz, s mely, ha más leendne, / Nem létezhetnék többé, véled együtt." : "Térj vissza, s földön nagyra lehatsz."

A filozófiai érvek mellett a Föld szelleme fizikailag is kényszeríti Ádámot a visszatérésre. A tudomány akkori állása mellett ugyanis még nem lehetett kilépni a Föld vonzásköréből, ilyen csak a tudományos-fantasztikus irodalomban /Verne/ létezett. Madáchnál az űrrepülés megfutamodás, ezt Ádám még a Föld szellemének megszólalása előtt felismeri. Az ember nem vonulhat ki a társadalomból: ez a természeti szín tanulsága. A társadalmi küzdelmekről való lemondás lehet sekélyes /római szín/ vagy nagyszerű /űrrepülés/, de az embert nem elégítheti ki. Míg azonban a római színben Ádám csak társadalmi voltát adja fel, az űrrepülés sem mint biológiai, sem mint társadalmi lénynek nem szolgálja értékét.

Rozsdakék távolban

Tóth Árpád "A hold leckéje" és "A Marson" c. verseinek kerete az űrhajózás. A költő saját magányosságát vetíti ki a világűrbe, mindkét vers hangulata szomorú, mindkettőben megjelenik a "könny" motívum, az első vers mégis az életváltalkozásával, a második vers hősnének halálával ér véget. De az élet vállalása sem küzdést jelent, inkább csak belenyugvást a költő sorsba, saját kétségeit kell legyőznie. Konkrét társadalmi célokról itt nincs szó, a "Színház az egész világ" shakespeare-i motívuma, a Hold komédiázása visszautal Tóth Árpád "Álarcosan" c. versére, a fehérterror elítélésére: "Az Antikrisztus napjai ezek". Ugyanott a küzdésről: "Vergődő és fénytelen harcokon / El kell kopni." Madách az 1848-49-es Szabadságharc, Tóth Árpád a Tanácsköztársaság bukása

után írja művét. Az űrhajózás a menekülést jelenti. Mindkét költőnél megjelenik Anteusz mitológiai alakja: a Tragédiában: "Több volna - é mesénél Antaeus. / Ki addig élt csak, míg a föld porával / Érintkezett?" Tóth Árpádnál a "Szomorúság Anteusza" c. versben. A mitológiai líbiai királynak a föld adta az erejét. Herkulesnek előbb a levegőbe kellett emelnie, hogy megölhesse. A harc mindkét műben a földi gravitációval folyik. Tóth Árpádnál Herkules csak egy percre öli meg a hőst, akár a Föld szelleme Ádámot. Ádám mondja: "Élek megint. Érzem, mert szenvedek." Ugyanez a "Szomorúság Anteusában": "És sirva érzem: / Csak akkor élek, ha vérzem."

Megbántott Föld - művelhető csillagok

József Attila "Március" c. versében a fasizmus barbárságával állítja szembe a Flóra-szerelmet: "S lám, álnokul. / meztelen, szép szerelmünk ellen / tankokkal, vasakkal fölvonul / az ember alja." A szerelemnek tehát társadalmi jelentősége is van, ugyanakkor a természettel való harmóniát is jelenti, mint Madáchnál. "Megalkotom szerelmemet" - írja "Könynyű, fehér ruhában" c. versében. A küzdés itt nem jelenik meg, a szerelem kap társadalmi kicsengést.

"A megbántott föld ha kihül / ég Flórám és szívem szerelme." Madáchnál a falanszter jelenetben említi a tudós az új: jégkorszakot /Négy ezredév után a nap kihül / Növényeket nem szül többé a föld", mely az eszkimó jelenetben is bekövetkezik. Ádám menekülésének tehát természeti oka is volt. József Attilánál a természeti katasztrófának is társadalmi oka van, ezt fejezi ki a megszemélyesítés: "megbántott Föld". Vörösmarty Mihály "Előszó" c. versében is a tülle kapcsolatban jelenik meg a Föld megszemélyesítése, összefüggésben az emberben való csalódással: "Most túl van és csend és hó és halál. / A föld megöszült: / Nem hajszálanként, mint a boldog ember. / Egyszerre öszült meg, mint az isten. / Ki megteremtén a világot, embert, / E félig istent, félig állatot. / Elborzadt a zordon mű felett / és bánatában ösz lett és öreg." Vörösmarty-nál a magyar szabadságharc bukása, József Attilánál a fasizmus terjedése jelenti a világkatasztrófát. Az űrhajózás, bármily nagyszerű is, csak menekülés, értékmentés: "Mert mi teremtünk szép, okos lányt / és bátor értelmes fiút, / ki őriz belőlünk egy foszlányt / mint nap fényéből a Tejút. - / és ha csak pislog már a Nap, / sarjain bízón csacsogva / jó gépen tovább szállanak / a művelhető csillagokba." A kipusztult földön a költő és Flóra, mint új Ádám és Éva kezdi előről az életet, de a folytatás az utódokra vár, a lakhatatlan Föld helyett a művelhető csillagokban.

Világűrbeli - jött gép

Juhász Ferenc "Az éjszaka képei" c. oratóriuma nyíltan is utal Vörösmartyra: az "Előszó" első két sora mottóként, valamint a zárókórusban ad keretet a műnek, hangsúlyozva, hogy mindez csak látomás. A világkatasztrófát itt az atomháború jelenti, a költő a háború utáni pusztulás képeit festi.

"Meghalt az emberiség! / Magányt csirázik a Föld szivacsos, zsugorodott hold-vidéke / és virágzik, mint katona-hullán a gölyahír az ember-nélküli-béke, / mert meghalt az Emberiség!" "Az ember-nélküli-béke", "az ember-utáni-lét", "az új csönd" ismétlődő motívuma közvetlenül utal Tóth Árpád

"Elégia egy rekettveborkorhoz" című, az I. világháború ellen tiltakozó versére: "Tán mind elpusztulunk, s az elcsitult világon / csak miriád virág szelíd sajkája leng; / Szivárvány lenn a fűben, szivárvány fenn az égen, / Egy néma ünnepély, e m b e r - u t á n i c s e n d, / Egy boldog remegés, és felpiheg sóhajta / A fájó ősanagy: immár a kinnak vége! / S reszkette megnyílik egy lóbusz szüzi ajka, / S kileng a boldog légtér a hősín szárnyú Béke." Mint Vörösmartynál és József Attilánál, itt is megjelenik a Föld megszemélyesítése: "A Föld, mint golyószóróval kivégzett kisgyerek teste, vérrel kifakad, sebei fecskendeznek tűzgejzireket, fém-nyálat, izzó kővaladékok, láng-hörgést: arcára szárad az arany-hányadék." Vörösmartynál a Föld öregember, József Attilánál haldokló, Juhász Ferencnél halott. A maradék emberiségnek a boldogságot nem a pusztulást ígérő földi béke, hanem a Föld elhagyása jelenti, a más égitestről érkezett űrhajó "bodogság-korong, az új-anyaméh, a boldogság-fémánya." "A Föld sivatag-emberei fejüket lassan fölemelik, s látják, már megrémülni se tudva, hogy különféle kocsonya-csáp-gép-borda-lények szállnak ki a gépből, nagy bíbor lepkeszárnyakon, olyanok, mintha polip, tücsök, lepke és rádióbelső rész házasságának gyermekei volnának. S röpködnek körülöttünk nagylágy, puha bíbor lepkeszárnycsapásokkal. És egyszer csak emberi hang, mintha rádióból szólna, beszél hozzájuk. Hívja őket, mondván: A világegyetem forró csillag-központját törtük át értetek ti boldogok, de csak egyszer jöhettünk, máskor soha többé. Megértve a mindenség-molekula, a Föld halál-villogását, eljöttünk a megmaradtakért." Ketten nem férnek el az űrhajón, a költő és asszonya vállalkozik, hogy a Földön maradnak. "Az embernek élni kell tovább, és élni kell tovább a dalnak, mert a világegyetem szíve szakad meg, ha a dal abbamarad... Mi nem üzettünk ki a paradicsomból... Mi az emberiség új őszülői leszünk..." Rokon ez József Attila "Március" c. versével, az űrhajózás itt is menekülés, a földi életet a költő és asszonya kezdi újra, mint Ádám és Éva.

A föld hold-vidéke

Rokonítja még az oratóriumot Az ember tragédiájával az álom, illetve látomászerű keret: a Tragédiában Ádám álmodja végig a történelmet, itt a költő látja az atomháború utáni pusztulást. Erre utal a műben a költő első hasonlata: "Képeket láték az éjszakában, mint az ördög kezében a kártyalapokat." - a Tragédiában Lucifer vezeti végig Ádámot a történelmen. A Tragédiában az álomban Ádám fokozatosan öregszik. Szerzői utasítások szerint Egyiptomban fiatal, Konstantinápolyban "erődús férfikorban" van, Londonban "élemedett férfi", aki botra támaszkodik, az űr-jelenetben öreg, az esz-kimó-jelenetben "egészen megtört aggastyán", aki botra támaszkodik. Az álomból ébredve, a tizenötödik színben Ádám "ismét, mint ifjú" jelenik meg. Madách utalásai nyilván összefüggnek azzal a felfogással, miszerint az emberiség történetének egyes korszakai az emberi életkor változásainak felelnek meg. Az oratóriumban a Föld megszemélyesítésében ellentétes irányú folyamat zajlik le: a Föld visszafiatalodik: Ősanagy-kisgyerek-csecsemő-föld. A Föld visszafiatalodása összefügg a civilizáció újrakezdésével.

Megjelennek hasonlatokban e történelmi korok: "Mintha kentaurok és faunok futkosnának a holtakból kivirágzott li-

getekben. Mintha szirének énekét hozná ide a vak tengeri szél" /őkor/: "némelyiken, mint a középkori lovagok fémcőrű sisakja: csúcsos fehér agyagsisak" /középkor/: "makogva a földre borulnak, mint az ősemeberék" /őkor/. Ez a hasonlatrendszer megszakad az űrhajó érkezésével, újkorai hasonlat nincs, csak az újrakezdés és ébredés. Az újrakezdés a sorindító ókori mitológiai hasonlathoz kapcsolódik: "Én az új lét Orfeusza leszek". A Madách-i küzdés nem jelenik meg, helyett a szerelem jelenti az új, jobb társadalom létrehozását, akárcsak József Attilánál. De nemcsak a költő és asszonya marad a Földön, mint József Attilánál, hanem a "Új-Emberiség" is.

Rohamozói a végtelenségnek

Nagy László "Ég és föld" c. oratóriumának ajánlása: "Az elhagyott udvarok emlékére". Az első képi síkon valóban a pusztuló régi paraszti világ jelenik meg, azzal a különbséggel, hogy a szülői házat elhagyó fiúk nem a városba mennek, hanem más bolygókra. A mű mélyebb értelme a címbe is jelzett szembeállítás, nem nemzedéki ellentét, hanem a madách-i Föld szellemének megfelelő "atya" vitája űrhajós fiával. Ő maga mondja: "A föld beszél itt, mert a föld az én torkom, a föld!". A Föld szelleme Madách művében is férfi. Ádámot fiának szólítja, Juhász Ferencnél ősanagy, de ugyanabban a szövegrészben apaként is megjelenik: "lesz-e aki a Föld elburjánzott zöld szakállá kócsát megnyírja és kifésüli, s lesz-e aki elhomályosodott, háltyagos, döglött óceán-tekintetét kifényesíti, és lesimítja a Föld-arcról a szenvedés haláláncait, és lesz-e a tébolyult Föld-koponyának értelmes embergondolata még?". Az első kép egyébként Vörösmarty: Előszó c. versére utal: "Majd eljön a hajfodrász tavasz, / S az agg föld tán vendég-haját veszen..." S egy későbbi utalás Juhász Ferencnél a Föld nemére, férfi voltára: "lövell, mint fölgerjedt csődör a halál-sörényű Föld: vas-láng-arany-szerelem-valadékok". Nagy László művében a vita az űrhajózásról folyik, a kétféle állapotot így fogalmazzák meg: "Fiuk: Bátor, ki fölrepül! ATYA: Gyáva, mivel elmenekül / törvényeiből a földnek, véremit gyalázza."

Nagy László művében megfordul a sorrend: nem azért mennek el az emberek, mert kihál a Föld, hanem azért hal ki a Föld, mert sorsára hagyják. Az űrhajózás nem megmenti, hanem elpusztítja a földi életet. Nem a Nap vagy a Föld kihűlése okozza az új jégkorszakot, hanem a rádióaktív fertőzés, az űrhajózás által keltett hangrobbanások. Az oratórium kezdetén tavasz van, de erőszakos, mesterséges tél után. "Szilánkos telet okádtok a gyöngye virágra" - vádolja fiait az atya. "Nem fiaim, dögmadaraim!" - mondja egy másik helyen. A fiúk kisserűnek tartják a földi életet, melynek csak árnyoldalait látják. Mindez a régi paraszti élet képeiben jelenik meg: "Fiuk: Kellene vígdnod végre, hogy utódaid / fölzártak az aklok mocskából, az osztzkodás / Fertőiből, lélekferdítő kuporiság / tébolyából, a hitvallás cirkuszaiból / ... s már nem jövünk vissza, nem jövünk vissza soha / mételyes rétre, mezsgyékkel egymás fejét / beszakítani sem jövünk vissza soha". A babonával, önzéssel a tudást állítja szembe, de ugyanakkor kiirtják az érzelmeket is, büszkék a világűr meghódítására, a tudomány győzelmére, de nem érzékelik a veszteséget, azt, hogy rideg, gépies, falanszterszerű társadalomban élnek.

Személytelen jelzőrendszer

Madách falanszterjelenetében a tudós mondja: "Im itt van az utolsó rózsza, mely / Nyílt a világon. Hasztalan virág. / Más százezer testvérrel foglalá el / A legbübb tért a lengő kalásztól: / Nagy gyermekek kedves játékszere. Sajátságos jelenség ez valóban, / Mint kaptak egykor ily játékokon: / Virágot terme még a szellem is: / A költészet s hit ábrándképeit, / S csalóka álmok karján ringatózva / Eltékozolta a legjobb erőt. / Hogy életcélja paragon paragon maradt." Ugyanez Nagy Lászlónál: "FIUK: De az érzelmek elragadó tenyésztete / nem bomol ki bennük, bimbait irtjuk faggal, / illata a lelki virágnak gyilkol akár a gáz, / és irgalmatlan az irgalom kamilla-szeme, / az ibolya-szerénység: halál, és kerékbe tör / a mártírság margarétás szeme-fehérje, / mert józanság a jövő, a feyelemé. ATYA: Vaspapok vagytok, rozsdá a ti virágotok! FIUK: Mert a műszerfal gombjai se százsorszépék / és az ütőkők pofája se bodzavirág. ATYA: Gyűlöltök ti minden virágot, boldogtalanok, / szeretettétek pedig hajdan..." Madách falanszter jelenetében a gyermekeket elszakítják anyjuktól. Nagy Lászlónál az atya szemrehányására / "Asztalához anyátok is hiába hívott" / a fiúk így válaszolnak: "Köldökünkön azbeszt pecsét van, megváltoztak / a kapcsolatok atyuska, a kapcsolatok." Anyjuktól ők távolodtak el, apjuk maga tagadja ki őket. Az apa gyilkosnak nevezi fiait, ezek őt örültnek. A természet és az ember kapcsolata jóvátehetetlenül megromlott.

"Csillag-Amerika"

A magyar költészetben kialakult másik irányzat szerint az űrhajózás az ember győzelme a természet fölött. Szabó Lőrinc "Asztronauták" c. verse a gravitáció legyőzését a világűr meghódítását jósolja, megjelenik ugyanakkor az űrhajós helyzetének kettőssége is: "ott suhannak, fenségesebb magányban / és szivárványban sivarabban, mint amilyet álm / s ész se jteni bír / az éteren át". Kolumbuszhoz hasonlítja őket: "a szép Vénuszról jönnek, s ágyuk / néma mennydörgésben hirdetik, / hogy feltárták Csillag-Amerikát." A versben említett Blériot, aki elsőnek repülte át a La Manche csatornát, ugyanúgy őse az űrhajózásnak, mint az Amerikát felfedező Kolumbusz, ez a vers kerete s egyben az űrhajózás dicsérete.

Gagarin

Kassák Lajos "A nagy tett" c. költeménye már nem tervről, hanem a megvalósult űrrepülésről, Gagarinról szól. Ő is az előzőket sorolja: "Előbb Ikarosz a naiv kísérletező / aztán Kolumbusz Kristóf, aki felfedezte Amerikát / Piccard testvérek belekóstoltak a sztratoszférába, alámerültek a mély-tengerbe". A vers befejezése: "Ime az emberiség vér nélkül újjá szüli önmagát". Az új korszak a békés fejlődés eredménye. Az avantgarde-ra, főleg a futurizmusra mindig is a jövő felé fordulás, a technika kultusza volt jellemző, ez Kassáknál, éppúgy mint Majakovszkinál, összekapcsolódott a szocializmussal. Az új korszak és a tudomány, technika diadala együtt jelenik meg már az I.világháború alatt írt híres versében, a "Mesteremberek"-ben is: "A terekre új mithoszokat zengő acélból / s a döglött sínekre üvöltő tüzes lokomotívokat lökünk, / hogy ragyogjanak és fussák be a pályát, mint az ég szé-

dületes motorjai". Az újjászületés motívuma megjelenik a "Mesteremberek" végén is: "megejtjük az érett, pártalan asszonyokat, hogy új fajtát dajkáljon a föld."

Földkörüli pályán

Csanádi Imre "Ez a kor" c. versében az első versszak szól az űrhajózásról: "Ez a kor küldi földkörüli pályán / első fiait, első lányait, / hajót a Marsig, Vénuszig hajít; / embermosoly süt át az űr homályán." A kor bűneivel / fegyverkezési hajszá, gyarmatosítás / az értelmes jövőt, az űrhajózást állítja szembe. Az első-második versszakot kezdő "Ez a kor" Kosztolányi Dezső "Litánia" c. versére emlékeztet, ahol refrénszerűen minden versszak első sora: "Az én koromban". A Kosztolányi-vers is a repülés / még nem űrrepülés, csak repülőgépek / képevel kezdődik: "Az én koromban / zörgött az egekben a gépek acélja". De a repülés semmit sem old meg és nem is bizonyít. Kosztolányi saját korából a XIX. századba vágyik vissza, ahogy "Ének Virág Benedekről" c. versében nyíltan ki is mondja: "Jaj, hogy szerettem volna élni régen, / vén századok bús mélyein, korábban, / mikor a lélek nyílt, a jószág, s nem ma, / a buta "modern technika" korában." Csanádi Imre nem a múlthoz, hanem a jövőhöz fordul. A kor bűneinek nagyobb része / "Járványok, Inség, Ős Elmaradottság, Gyarmati Tengés" / éppen a múltból maradt vissza, a riasztó jövővel szemben talál a jelenben is erőt, a záró sor a verskezdetre, az űrhajózásra utal vissza: "Jövő tárul, pusztán, embertelen - / vagy győzz, ha tudsz még, éber értelem!". Az embertelen jövő ellentéte az 1. versszakban: "embermosoly süt át az űr homályán".

Galaktikák mondattana

Somlyó György "A kozmikus rakétára" c. szonettje is az értelem diadalát ünnepli az űrhajózásban, József Attila "Március" c. versének utolsó sorát idézve. A tanuláshoz, a tudományos megismerés kezdetéhez hasonlítja az űrkutatást: "Bolygók Ábécéi! galaktikák / mondattana! már lassan szótagolva / betűzget gyermek-eszünk, és kilát / a művelhető, ismert csillagokba." Garai Gábor "Asztronauta" c. verse nemcsak az űrhajózásnak állít emléket, hanem a tervezőknek, építőknek, sőt a korábbi tudományos- és élettapasztalatoknak is: "a szerkezet testéből nem hiányzik / se Kepler, se Laplace, de a Neandervölgyi sem, / ki-ki a maga művével" - az űrhajózás több ezer éves fejlődés betetőzése.

Benjamin László "Mi van a hold tulsó felén" c. verse is az értelem diadaláról szól. A vers elején a hit, isten létének megcáfolása jelenik meg, mint az űrhajózás érdeme. Madáchnál is isten elleni lázadás az űrrepülés, de ott még csak az ember lehet vesztes. Ádám mondja: "E tér olyan pusztá, olyan idegen, / Mint hogyha szentségsértő járna benne;" "A villámterhes felhő, melyben ott lenn / Szent szózatot sejt a pór, s megriad, / mi nyomorult párázattá silányul." A Föld szelleme is figyelmezteti: "el nem tűri isten, / Hogy megközelítsd őt". Nagy László "Ég és föld" c. oratóriumában a föld szellemének megfelelő "atya" mondja: "Ahol a lehetetlen, ott áll mindig az Űr!". A fiúk nem félelemmel, hanem magabiztosan válaszolnak, még az Ádám által említett "villámterhes felhő" képe is megjelenik: "Akkor a te istened szüntelenül hátrál /

akár egy király, ha országát elcsípedesik, / elfogy a köd, a lehetetlen, a titok hazája, / már óhajunkra villám fátyollá lassel." Benjámin László versében ez a folyamat lezárul: "Kidobja elvászott hitét / az ember: ennyi trónja-fosztott / isten után a légbe foszlott / az utolsó is aki még / mennyet ígért - / Sem földön, se hét egén / túl, nincs menny, nincs aki keresse -". A vers a felfedezés és lázadás története, a természet meghódítása és a társadalmi harc ugyanannak a folyamatnak részei.

Hárommilliárd utas

Benjámin László "Űrhajós" c. versében is az űrhajós elődei-ként jelennek meg a földi felfedezők: "Mint aki szánján siklik az örök jég / pusztáin vagy könnyű dereglyét / visz át irdatlan vízen / , úgy vág ő is az ismeretlen útnak". Az űrhajóra vonatkozó hasonlat ezután metaforaként tér vissza: "nem leszek-ó, ifjú vágyak! - / titokzatos világok Nansene." A költő azonosul az űrhajóssal, de úgy érzi, másoké lesz a felfedezések öröme, neki csak a magány jut. Az ellentétet csak a munka oldhatja fel. Természet / "öröklét" / és társadalom / "Közösség" / egyaránt erre ösztönzi.

Nagy László "Ég és föld" c. oratóriumában ég és föld ellentéte kibékíthetetlen, az ég meghódítása a föld elvesztését jelenti.

Benjámin Lászlónál is megjelenik a föld és ég, szolgálat és hódítás ellentéte, de mivel szolgálat és hódítás egyaránt az élet érdekében történik, a föld és ég ellentéte is harmóniává oldódik:

"S cél úgyse lehet kevesebb:
Meghódítani földet és eget
az élet hű szolgálatával".

Szabados Pál

Sóhaj

A tüdődből
Kiszakadt szótlan
Gondolat, bensődből
Kirepült dallam.

Szemben

Kérges kézzel
Hamvas arcodon
Könnyed morzsolom.

Nézem kékes
Fényű tükrödet,
Keresem magam.

Lelkes Miklós

A válasz nem jön

Minden fényképen felejtés, homály.
Minden tavaszt össze éget a nyár.

Bohócruhában nevető friss színek.
A kérdés jön. A bohóc tiszteleg,

de nincs válasz. A kérdés ottmarad
télre tekintő csillagok alatt.

A válasz helyett jön a nagykabát.
Elgömbült út, értelmetlen viták.

Kécek jönnek, szívekig hatolók.
Ravasz varjak lopják a csönd-diót,

majd hóezüstben álmok és mezők.
Zsákutcában a volt út-keresők.

Melldöngetések. Szónokolni jár
a szabadságról kalitkás madár.

A válasz nem jön. Handabanda jön.
Zsebmetszőké lopott tárcás öröm.

A válasz nem jön. Görbe már a hát.
Áltudós had csapja be önmagát.

Görbe hátak és elfáradt szemek.
Az ajkakon közönyös mindegy-ek.

Szertartás Úr koporsót körbejár,
és szónokol a kalitkás madár.

Elment a földönfutó földi lét.
Szemedbe néz volt-csillag, messzeség.

Szemedbe néz, ragyog szemedben át
volt-tükröben egy holt üvegvilág,

s nem kérdezel. A kérdés elmarad
a csillagtalan csillagok alatt,

s az ég-hidegben csak a Semmi ég:
egy volt-idő, volt-út, volt-messzeség.

D.Kovács Éva

Tavaszi-Téli üdők

1.

Tavaszforgató és újra tél,
 smaragd füveken palást a fehér,
 ha látsz egy felhőt fönny az égen
 lebegve, úszva, gyöngyfehéren,
 vagy egy didergő hóvirágot,
 szolgálom ne félj,
 már gyújtják a lángot,
 ünnepre lobban égi kályha,
 felharsan a mennyek trombitája,
 földedben újra zöldarany,
 lombodnak füttyös hangja van,
 madárraj ül a száraz ágra,
 Tavasz van édes és hazug!

2.

Madár az ágon,
 széles világon
 nincs szebb ennél.

Bíbor szívemmel,
 szép szerelemmel
 gazdag lennél.

Hunyó parázon
 pillog az álom,
 hamvába hull.

Hamuból élet,
 lebeg a lélek,
 nem szabadul.

Páros körökre
 hajlik örökre
 az ősanyag.

Lehull, kiválik,
 virággá válik,
 de nem szabad!

Madár az ágon,
 széles világon
 nincs szebb ennél.

Bíbor palástom,
 roskadó vállon
 Te lehetnél.

3.

Titkok tudója, ősi vándor,
 te botorkáló vén Öreg!
 Hoztál e nekem hírt a nyárról,
 mézes csuporban sörbetet?

Végigjártam a hét világot,
 hajamba fútt a Hold pora,
 arcomra ültek ősi ráncok,
 talpamon csillag parazsa,
 mikor megtértem, hazaértem,
 sűrű pelyhekben hullt a hó,
 kulcsom az angyaltól visszakértem,
 mosolya szép volt, biztató.

Most már tudom, hogy mindhiába,
 hóhullást lát csak két szemem,
 hiába várok már a nyárra,
 ez a havazás végtelen!

4.

Hó, hó, hófehér,
 csúcsa fel az égig ér!

Kék árnyam a hóra terítettem,
 magam szépen elszenderítettem,
 körülleptek piros pipacsálmok,
 hová lett a tegnapi zarándok?
 Sugárfényben mikor felébredtem,
 istenarcom hóban megfürdtem.

Hó, hó, hófehér,
 csúcsa fel az égig ér!

5.

Tavaszmossollyal jöttem érted,
 tavaszmossollyal én a Tél,
 remélt titkom, hogy megérted,
 miért maradtam ily szegény.

Csörgő kolompom messze hallik,
 cafrangos éjben vén bolond,
 levetkőztem már minden talmit,
 ami maradt egy ócska gomb.

Fáradt hitem még fel-fellobban,
 varjat kavár a hóvihar,
 tavasz-szívem még egyet dobban,
 s többé a tél már nem zavar.

Baráti Molnár Lóránt

Ki látta őket?

Néhány söröskorsó, literesek, majolikák. Herendről kerültek a konyhaszekrénybe. Állnak stabilan az edények társaságában. Plusz egy megbontott Sophinae és Ria. Máriának hívják, de így becézik már születése óta. Elvált asszony. Nincs gyereke. Negyven éves. Titkárnő. Könyököl az asztalon, szőke feje a tenyerére támasztva. Ria, kilencszázkilencvennyolc márciusának egy hűvös éjszakáján. Ől és néz maga elé.

Major László feláll. Első emeleti albérletének ablakához satytyog. Kinéz. Visszamegy. Fotelba ül. Rágyújt egy gyűrött Kussuthra. Pár slukk után újra feláll. Ismét az ablakhoz megy. Megint kinéz. Megvonja a vállát. Kipöcköli a csikket a résnyire nyitott ablakon.

Tavaszi éjszaka. Major László a hajnalt várja.

Ria megmossa az arcát. Hideg vízben. Ledobja hálóingét. Sitteve öltözik. Kilép a város főutcájára. Az állomás felé indul. A váróteremben ide-oda köszönget: "szia, helló, jó reggelt..."

Leül egy öregember mellé. Keresztbe teszi a lábát. Az öreg bámulja Riának a jól felhasított szoknyából kivillogó, fekete csipkeharisnyába bújtatott hosszú, formás combjait.

Hangosbeszélő: "Értesítjük kedves utasainkat, hogy személyvonat indul Pápa - Celldömölk felé! Figyelem, figyelem! Itt Győr vasútállomás! Személyvonat indul Pápa - Celldömölk felé a ..." Recseg a megafon, nem érteni, mit mond. Indul a vonat, csihaha, benne Ria.

A negyediken felsír a kisgyerek. A harminc éves doki most megy el negyven éves barátnőjétől, egy elvált tanárnőtől. A nő soha nem hord melltartót. Nyáron teljesen átlátszó, vékony, fekete muszlinruhában, combtőig felvágott szoknyában jár. Húsz évesnek érzi magát. Mondják a házban, tavaly húsz éves szeretője volt. Egy katona, aki a reptéren szolgált. Minden kimenőjén eljött hozzá, hogy szeretkezzenek.

Néhányan a liftet várják. Kezükből sportszatyor, reklámszatyor, diplomata táskák. Vízubogás. Szűrt hangok. Megszokott reggeli zajok. Major László 47 éves könyvtáros, amatőr költő és író az ablaknál áll. Több mint húsz éve ír. Megjelent három verseskötete, vagy húszegynéhány novellája. Utoljára egy filmforgatókönyvet írt, de nem tudta elhelyezni. Az asztalfiókban két kisregénye kézirat. Egyikre sem talál kiadót. Most újra az ablaknál áll. Gyűjti a ház és az utca hangjait. Az ablak a vasútállomás felé néz. Teljesen kinyitja és így ő is hallja a győri állomásról a hangosbeszélő szövegét.

Ria a vonaton. A szerelvény már elhagyta Szabadhegyet. Sitty-sutty, dam-dam, csatt-csatt, hallgatja Ria a vonatkerekek zaját.

Major László a sínek mellett ácsorog. Egy oszlopnak támaszkodik. Lámpájára gondol. Albérlete dísz. Ha bekapcsolja a lámpát hő mozgatja az ernyőt. Mellette egy akváriumban aranyhalak úszkálnak a fényben. Sok embernek mutatta már meg a lámpát. Elhatározásra jut. "Drága Ria, gyere vissza hozzám! Szeretném, ha te is megnéznéd a lámpát, melyről beszéltem neked..."

Ria, félrehúzza a MÁV-MÁV-MÁV feliratú sötétítőfüggönyt, Major Lászlóra gondol. Elképzeli, amint ácsorog a győri pályaudvaron, a sínek mellett, egy villanyoszlopnak

dőlve. Ria szájának szögletében gúnyos mosoly. Nem, gondolja, soha nem megy vissza Major Lászlóhoz. Elege van ebből a csóró, álmodozó alakból. Még jó, hogy nem ment hozzá feleségül, csak együtt élt vele néhány hónapig. Amikor utoljára összevesztek, valami csodalámpát emlegetett az a hülye...

Pápa, Kossuth utca. A "strasse". A sétáló út. Ria a "Sekond-hand" feliratú ruhásbolt kirakata előtt áll. Itt jó minőségű, alig használt, divatos cuccokat lehet venni olcsón. Ria nézegeti a kirakatot. A nevét hallja. Megfordul. Major Lászlót látja. Stoppal jött utána Pápra. Most ott áll előtte. Ria nézi egy ideig a férfit. Felemeli a kezét, megsimogatja a férfi borostás, fáradt arcát. Major László megfogja Ria kezét. Elindulnak. Mennek kézenfogva. Ria hosszú szőke hajjal, elegáns, combközépig felhasított butikruhában, apró, fekete táskával vállán. Major László kissé már pocakosan, kifakult farmeringben, fekete bőrzakóban, kopott farmernadrágban vezet. Riát.

- Hova megyünk? - kérdezi a nő.

- A pápai állomásra - feleli a férfi -, aztán haza Győrbe...

Ria nem válaszol, csak bólint.

Ki látta őket?

Mondom, kilencszázkilencvennyolc tavaszának egy hűvös napja volt.

Baráti Molnár Lóránt

Dózsá

a tűz a vas halálos ölelését
szíve körül apokaliptikus táncát
a korbácsokkal engedelmes ebekké
idomított póroknak a hűsábról
kiszakított jövőndőt a fehér-
izzásig hevített fogók csipeszek
csillogását mindent tudó mindent látó
szemében

hogy bírta el a homlokába süllyedő igazságtalanság
világ-nehéz-vaskoronáját

hányszor égették meg azóta
mindenütt ahol tűz lobog mezítelen
testébe kap a láng csontja parázslík
minden hamurakás alatt de tüzzel-vassal
kiírthatatlan legendaként lázít s piros lángot
röpít majd holnap az ismét pöffeszkedő palotákra

mert a vállába haraptunk talán
mi is húsa a húsunk vére a vérünk immár
nevét visszhangozzák a dobbanás-léptű nyarak kiegyenesített
jegényék élén ívfényragyogású
új forradalom árnyéktalan igazság
bennünk trónol időtlen meg se rezdül
a kivirágzó vaspálca kezében -

N. László Endre

Hagytad magad lenyomni!

Ez a reggel is olyan volt, mint a többi. Ősrégi csend feküdt meg a falut, pedig lassan Budapest külvárosaként kezdték emlegetni. Még itt is, ott is felhangzott egy-egy megkésztet kaskukorítás, később egy ökrösszekér dőcögött a Pecki-domb felől a Szilas patak hídján keresztül.

Az édesanyám figyelmeztetett, hogy a nap egyre kövérebbre cirógatja a szekfűbokrokat, a bimbókat. Egy darabig figyeltem, ahogy szinte szemlátomást duzzadtak, aztán meguntam a csendes nézelődést és a lepkéket kergettem, amíg bele nem fáradtam.

Apám már régen nem volt otthon. Hajnalban begyalogolt Pestre, hogy az apróhirdetések forró nyomán valami állást keressen. Ezt csinálta sokszor hónapokig, amíg nem kapott valami alkalmi munkát. S ha annak vége lett, kezdődhetett a kálváriajárás előlről.

- Mi lesz az ebéd? - kérdeztem anyámtól.

- Na találd ki, ha tudod!

- Minek találgassam, ha úgyis megmondod, anyuka?

- Hát - ha annyira kíváncsi vagy -, elárulhatom. Kecskézúza rókamájjal és kakasfűty vasvillával! Az pedig nem más, mint...

- mint a krumplipaprikás! - mondtam elszontyolodva, mert igencsak untam már az örökös nyári krumplit, kelkáposztát, meg a téli babot és hántolt borsót - hús nélkül.

Pedig olyan szép volt az idő.

Úgy zsongtak a méhek, úgy táncoltak a fehér káposztalepkék a virágok fölött, úgy villództak a kék- és a zöldarany szitakötők a levegőben, és úgy pittyegtek a szomszéd kert hatalmas, vén gyümölcsfáin a madarak, mintha az egész világ annak örült volna, hogy virágágyainkban az óriás szegfűtövek sok-sok sötétpiros virágot fakasztottak erre a reggelre.

- Holnapra olyan lesz mind, mint egy-egy égő csipkebokor, - mondtá édesanyám, és most még szegénységünkről is megfeledkezett. Tapolt örömben és szinte tánclelésben járta körül a két virágágyat. Aztán meg elpirult szegény a haja tövéig, hogy annyira megfellelkezett elgárol kétgyermekes családanya léte! De ez a két virágágy nagyon kedves volt neki. Legalább annyira szerette, mint a mesebeli király a kacsalábon forgó várát. Több virágot nem ültethettünk, mert kellett a hely a pulutykának, ahogyan a zöldséget, krumplit, babot, káposztát és a karalábét nevezte édesapám.

Nagy fényűzésnek számított ez a két virágágy.

- Bandika!... Bandika! - hasította át a júliusi dél kékarany csendjét az öreges asszonyhang. Egy percre még az örökké pletykázó dombok is elhallgattak, aztán mosolyogva össesúgtak:

Simándy néni hívja a Bandi gyereket.

- Most téged hív! - mondtá sértődötten az öcsém, mert egyébként ő volt Simándy néni kedvence, akinek rég megboldogult férjeurát Johannak hívták, s az öcsém meg János volt, azaz Janika.

- Az én drága Johannom, - így emlegette mindig a talán már tízéve halott férjét Simándy néni, s ilyenkor szepegett, a köny-

nyeit törölgette. - Ha elmennek innét lakni, adok valami szép ajándékot a Janikának, mert az én férjem is Johann volt.

Néha már kora hajnalban átkiabált hozzánk:

- Jánika... Jánika... Hoztam neked finom mézeskalácsot, promencli-cukrot, krumplicukrot... - mindig valami finomságot. De most engem hívott és öcsém nem tudta, hogy megsértődjön-e vagy sem, mert én ezennel egy finom ebédre lettem hivatalos. Viszont drága árat kellett érte fizetnem, keserves árat, s ezt is tudta.

- Aztán, ha ad epercukrot, hozz nekem is!

- Eredj, Bandika! - szolt az édesanyám, de a keze egy pillanatra sem hagyta abba az öltögetést a kézimunkán.

Félbehagytam a papirkatonák rajzolását, amik az ólomkatonákat helyettesítették pénz híján. Kócos hajam ujjaimmal végiggereblyéztem és már futottam is a rozszant deszkapalánkhoz, ami kis kertünket elválasztotta Simándy néniék csodálatos gyümölcsösétől. Félrehúztam az egyik - csak egy szögrefáró - deszkát, a titkos ajtót, és már ott is voltam a szomszédban.

Simándy néni egyik kezét a köténye alá rejtve mosolygott rám:

- Na, mutasd csak, milyen izmod van?

Behajlítottam vézna karom, megfeszítettem és büszkén mutattam galambtojásnyi izmom, ahogyan mi neveztük a muszklimat.

- Itt van ná!... Ezt nézze meg, Simándy néni!

Az öregasszony két ujjával megfogta az izmom, aztán elismerően bólogatott:

- Ez már igen, te gyerek! És ha most ebédre bezabagyuválnál egy nagy tányér túróscuszát, akkor aztán még nagyobb, még keményebb lenne az izmod!

A szám egyszeriben úgy megtelt nyállal, hogy nagyot kellett nyelnem. A feltételes módból automatikusan átváltottam a jelentő módba:

- Tejföl is lesz rajta?

- De még mennyi! Három nagy kanállal.

- És tőpörtyű is?

- Piritott szalonna!

Még nagyobbab nyeltem, aztán lehajtottam a fejem. Szörnyen szgyelltem magam mohóságomért, mert ez igazán nem fért össze a vadnyugati férfiideállal. Ugyanis éppen Winnetou harmadik kötetét olvastam. Mohóságnak éreztem akkor, de a valóságban éhség volt. A bendöm győzedelmeskedett a büszkeségem fölött:

- Duplázni lehet?

- Ha bírsz. Annyit ehetsz, amennyi csak beléd fér - nevetett Simándy néni ravaszul, mert most már nekem kellett kimondanom a döntő szót, ő az ajánlatát már megtette.

- Hát akkor - hagyom magam! - szgyenkeztem ki magamból és már nyújtottam is maszatos kezem egy kis előlegért, ahogyan ez már szokás volt kettőnk üzleti kapcsolatában.

Simándy néni foglalóként markomba is nyomott három szem pompás epercukrot.

Az egyik cukrot szopogatva mentem a néni mentaillatú szoknyája után, s a másik kettőt meg a markomba szorítottam. Azon tőprengtem, hogy adjak-e az öcsémnek a cukorból, vagy sem? Azután felülkerekedett bennem a nagylelkűség és elhataroztam, hogy egyiket az öcsémnek, a másikat meg az

édesanyámnak adom. Tudom, anyuka is szereti a cukrot, ha nem is vallja be.

Hogy honnét tudom?

Apu egyszer hozott nekem és az öcsémnek egy nagy zacskó csokoládédrazsét, de olyat, hogy minden szemben más és más színű és ízű töltelék volt. Öcsém mindjárt felfalta a maga adagját, de én minden szemből csak egy kicsit haraptam le és kiraktam őket színek szerint, szép hármassorban, a diványra. Reggel, amikor felkeltem, mindjárt a drázsémhoz sittem és azonnal láttam, hogy hiányzik három szem! Azt tudtam, hogy öcsém nem lehetett a "teltes", mert ő korábban ment aludni és még nem is kelt fel. Az apám egyáltalán nem szerette az édességet, legalábbis ezt állította. Tehát csak anyuka ehette meg.

Amúgy is rajtakaptam párszor, amikor bekapott egy-egy kanál kristálycukrot, amikor azt hitte, hogy nem látja őt senki. Szegényke, aznap még kedvesebb volt hozzánk, mint egyébként, mert bűnösnek érezte magát, mintha meglöpett volna minket.

Közben Simándy néniel már a nagy úriház előtti hatalmas díófa alá értünk, ahol szép tarka terítővel letakart asztalon az unokája a belyegjeit rendezgette. Rólam mintha nem is vett volna tudomást. Máig sem értem, mit lehet annyit vacakolni azokkal a színes papírcetlikkel. Azt meg még kevésbé értem, hogy a felnőttek is jól elszórakoznak velük.

Inkább rablócsendőrt játszhattunk volna, de hát Gyurit erre nem lehetett rávenni. Ugyanis mindig ő akart a csendőrlenni és akkor követelődött, hogy hagyjam magam elfogni és a fához kötni, vagy a pincébe zárni. Én meg már régebben ráuntam erre a sablonos megoldásra, elkaptam a csendőrt, megkötöttem, fittyet hányva minden szabályra. Ilyenkor úgy bömbölt, hogy az egész környéket felriasztotta és halálra rémítette Simándy nénit. Már hetek óta men tudtam őt rászedni ilyen férfiasabb játékokra. Bizonyára azért volt ilyen nyamvadt, hiába tömtek bele mindenféle finomságot. Mellette még én is - pedig ez nagy szó - valóságos izomember voltam.

- Gyurika, - fuvalázta Simándy néni a legmézesebb hangján, - nézd csak, ki jött el hozzád!

- Tudom, - fanyalgott Gyuri anélkül, hogy felpillantott volna színes cetlijeirel.

Legszívesebben azonnal visszafordultam volna, de nem tehettem, mert már a számban volt a fogláló, az egyik epercukor. Azt viszont szentül megfogadtam, hogy azért kap tőlem a nyamvadt három jó kemény kecsketúrót!

A néni fölтиpegett a lépcsőn, én Gyuri mellé telepedtem és néztem a vacakjait, de rettentően untam magam.

Leszivesebben jól ellazslakoltam volna ezt a szöszmötölő, nyafka kölyköt, ezt az anyámasszony katonáját.

- Vigyázz, ne szuszogj annyira, mert elfújod a belyegeimet! - nyafogta Gyuri.

Veled együtt, te nyamvadtak gyöngye! - mordultam rá erre az üvegházi, úri penészvirágra és jót csíptem sovány ülepébe.

Gyuri fölјajdult:

- Mindjárt megmondalak a nagymaminak, te kódis!

- Csak azt próbáld meg, te nyavalyás! - gúnyolódtam erőm tudatában. Alighanem rövest el is döngettem volna ökelmért, ha meg nem jelenik a néni két tányér megtornyozott ételcsó-

dával. A Mont Blanc havas csúcsát sem bámultam volna akkora áhitattal, mint azt a tejfőllel nyakonöntött, pirított szalonnával illatosított túrócsuszát.

Gyuri már nyafogott is:

- Jaj, már megint ez a paraszt étel?! Én tudom, hogy beteg leszek tőle! Sárgaságot kapok, mint tavaly! Nagymami, hát hiába kértelek...

- Dehogy, dehogy, Gyurika! - magyarázta neki az öregasszony, közben Gyuri meglepően hosszú fejét simogatta.

- Inkább megerősödsz tőle! Ha az egésztest megeszed, erősebb leszel, mint Bandika. Majd meglátod, hogy ebéd után lenyomod a vállát!

Erre a biztatásra nagy nehezen enni kezdett már Simándy néni szemefénye, én meg faltam, mint egy éhes kis állat. Azt hittem, egy dézsára valót is megennék belőle egy ültőmben. De bizony majdnem kifogott rajtam, alig-alig tudtam lenyomni az utolsó falatokat. Nemsokára Gyuri is megbirkózott az ő lényegesen kisebb adagjával.

Simándy néni gyönyörködve nézte nyimnyám unokáját, ilyenkor talán fizetett alkalmazottnak is felvett volna engem, amolyan elővőnek, csak hogy Gyurika megerősödjön. Amikor aztán az unoka is végzett, a néni cinkosan rámkacsintott, de Gyurihoz címezte mondanivalóját:

- Na, Gyurikám, most aztán úgy lebirkózkod Bandit, hogy na! A puha pázsiton mindjárt össze is akaszkodtunk. Fújattunk, lihegtünk, hemperegtünk a fűvön és Simándy néni megfigyelt bennünket, mint egy ravasz, vén kottlós, készen arra, hogy segítsen unokájának, ha mégsem hagynám magam lenyomni. Jól láttam a szemét és hagytam, hogy Gyuri leszorítsa a vállam.

- Elég volt? - kérdezte diadalittasan és közben még a szeplői is kivirultak örömlükben. Néztem alulról vézna, vékony nyakán a vadul lüktető eret, aztán nagy nehezen kimondtam:

- Elég... Elég volt!

- Na, ki az erősebb? - lihegte Gyuri a hasamon ülve. A végső-kig ki akarta aknázni vélt győzelmét. S mivel nem válaszoltam azonnal, Simándy néni rosszalóan összeráncolt homlokkal kérdezte:

- Mondd csak, Bandika, ki az erősebb? Na, ne szégyelld magad!

- Te... Most te, - nyögtem ki, közben pedig arra gondoltam, hogy félkézzel is földre nyekkenném, beledörgölném úri pófázmányát a földbe. De hát a mi íratlan szerződésünk ezt nem tette lehetővé.

Ma már tudom, hogy Gyuri éppen úgy átlátott a szítán, s tudta, hogy csak cirkusz az egész. Talán azért utált engem, hogy hagytam magam, hogy játszottunk vele Simándy néniel együtt, mint macska az egérrel. Talán csak másodpercekre hitte el, hogy ő győzött, amikor a hasamon ült és vállam a földre szorította.

Ebéd után Gyurika aludni ment a lefüggönyözött ablakú, hűs szobába, ahol csodálatos oroszlán lábú bútorok merengtek a gazdagok unalmas, egyhangú életén és talán felemlegették egymásnak azokat a szép idöket, amikor még egészséges, erős gyökerekkel kapaszkodtak bele a földbe, karcsú derekuk nekifeszült a viharoknak, amikor még szelek fogócskáztak, rigók füttyögtek zöld loboncukban.

Én degeszre tömött hassal mentem haza, alig értem át a ke-rítés résén. És mégis nagyon-nagyon nyomorultnak, vacaknak éreztem magam.

- Jólaktál legalább? - kérdezte édesanyám, de nem nézett rám. Helyettem, velem székenkezett.

- Jól...

- Mi volt ebédre?

- Túrós csusza, - nyögtem ki, mert közben arra gondoltam, hogy ők megint csak paprikáskrumplit ettek.

- És hagyta magad lenyomni? - kérdezte az öcsém. - Én még játékból sem engedném!

- Ugyan, ez igazán csak játék! - mondta az édesanyám kézimunkája fölé hajolva.

- Még játékból se! - makacskodott öcsém.

- Mit tudod te?! - legyintettem öregeesen, de a szegénytől égett az arcom. Mert én már tudtam, hogy a szegénynek még játékból sem szabad legyőznie a gazdagot. Mert akkor nincs túróstészta, nincs epercukor, akkor semmi sincsen. Azaz: akkor csak a semmi van!

Az egyik epercukrot édesanyámnak, a másikat az öcsémnek adtam.

Elfogult, szélesen elterpeszkedő csend vett körül bennünket. A kátrányos fenyődeszkából készített kerítés szaga és a szegfűek édes illata feküdt meg az udvart. Három galamb sétált nesztelenül a kerekesskút körül. Azaz, az egyik csak sántikálva ugrált, mert a füllába hiányzott. Ő volt a hadirokkant, amelyiket legjobban szerettem a három közül. Neve is csak neki volt. Estére az édesapám is hazajött porosan, hullafáradtan és farkaséhesen. Anyám csak ránézett és a tekintetéből látta már, hogy nem kapott állást, de még alkalmi munkát sem. És ezzel minden visszazökkent a régi kerékvágásba. Amíg anyám az öcsém fürösztötte, én meg kimentem a szegfűbokrokhoz. Már talán száz száznak buggyant ki sötétvörös húsa a felrepedt burokból.

- Holnapra teljesen kinyílnak. Olyanok lesznek, mint az égő csipkebokor. Anyácska mondta, -suttogtam.

Csendesen feküdtem a szőnyegen és hallottam, mit beszélnek a szüleim:

- Már megint itt voltak a lakbérért.

- Mit mondott az a rohadt alak?

- Hogy még a hónap végéig vár. Mi lesz velünk aztán? Kitesznek bennünket az utcára. Igaz ugyan, hogy Laliék akarják a csillárunkat.

- És mennyit ad érte a drágálatos bátyád?

- Tizenkét pengőt. Kifizeti a múlt- és az ehavi lakbérünket! - sírta el magát édesanyám. - Lali nem rossz ember, csak a felesége olyan irigy.

- Védheted a drága familiád! Ötször annyiba került, mint amennyit adnak érte most. Ha Lali férfi és testvér lenne, azaz a lapát tenyerével egyszer alaposan eldöngölné a feleségét. De hát az ilyen jó vásár neki sem rossz.

Az öcsém hangosan szuszogott mellettem és folyton a hasamra tette lábát. Félálomban még hallottam a saját hangomat:

- Holnapra mind kinyílnak. Olyanok lesznek, mint az égő csipkebokrok...

Ha szép volt az idő, vasárnaponként a Pecki dombra mentünk sétálni. Apám és anyám kézenfogva vezették öcsémet a süppedős, homokos úton. Én meg hol előttem, hol mögöttem szalagáltam, kergettem a lepkéket, hajszoltam a gyíkokat. Az iskolából is följöttünk ide minden évben, hogy megünnepeljük a Madarak és Fák Napját. Talán ez volt akkor a leg-

szébb ünnep nekem, természetesen a karácsonyon kívül, s talán azért és akkor szerettem meg annyira az állatokat és a fákat. Drága jó tanítónénink, özvegy Bánffy Edéné gyönyörűen beszélt róluk.

Innét a Pecki-dombról cipeltük haza szüleimmel a nagy folyami kavicsokat is, melyekkel kiraktuk a virágágyak oldalát. Nagyon nehezek voltak ezek a kövek, egyszerre legfeljebb kettőt-hármat tudtam belőlük elvinni hazáig.

Vasárnap volt, tündöklő őszi. Színpompás őszi díszletek, nagy kék ragyogás, meleg és ökörnyal... Mindjárt a domb alján Czaja Jánosnak, a világ- vagy Európa-bajnok magyar birkózónak volt egy szép darab szőlője. Én meg csak meregettem a szemem a bronz töké arany fűrtjeire, meg a körülöttem hemzsegő darazsakra, a víg seregélyekre. Mintha a fűrtök kedveskedve hívogattak volna:

- Nézz csak meg minket, legényke! Hiába vagyunk szépek, édesek, illatosak, a gazdánk felénk se néz. Valahol jár a nagyvilágban és mindenkit két vállra fektet, rólunk meg is feledkeztek már. Kóstolj meg bennünket!

Láttam, hogy a szüleim nagyon belemerültek a beszélgetésbe és jól megelőztek. Gyorsan bebújtam a szögesdrót kerítés alatt és láncra erősített biciskámmal levágtam egy nagyon-nagyon szép fűrtöt, aztán - anélkül, hogy a szemem levettem volna róla -, a szüleim után iramodtam a zsákmányommal:

- Anyuka, apuka, nézzétek csak! - kiáltottam boldogan már messziről.

- Ki adta ezt neked? - kérdezte édesapám.

- Senki! - mondtam elbizonytalanodó hangon és az öröömöm mintha hirtelen támadt fagyasztó őszi szél sodorta volna magával.

- Bementél más kertjébe? - kérdezte apám szigorúan, és láttam, hogy haragjába egészen belesápadt.

- Igen! - motyogtam ki alig hallhatóan.

- Add ide!

Odaadtam a gyönyörű fűrtöt. Azt hiszem, életem legszebb, legvonzóbb szőlőfűrtje volt. Talán azóta sem láttam olyan aranyzsinó, gömbölyű napocskákat... Illatoztak, mint egy egész virágos rét és édesebbek lehettek azok a szemek, mint a méz... Akkor legalábbis így gondoltam. Apám pedig a gyönyörű szőlőfűrtöt visszadobta a töké közé.

- Ha még egyszer ilyet csinál, nagyon kikapsz!

- Kár volt visszadobni, - vett védelmébe bátortalanul az édesanyám, - hiszen csak elrohad ott a földön.

- Ha már egyszer letépte...

- Te csak hallgass! Egyáltalán nem értesz a gyerekneveléshez! - szólt rá szigorúan apám, de olyan felsőbbbbséges hangon, mintha egy kis diákkal beszélt volna.

- Hiszen olyan sok van ott! - motyogtam sírásra görbült szájjal. S magamban arra gondoltam, hogy talán jobb lett volna, ha nem szólok semmit, hanem szép lassan megeszegetem szüleim háta mögött a szőlőt. De hát én nekik is akartam adni belőle, azért vágtam le azt a hatalmas fűrtöt.

- Akármennyi is van, de nem a miénk. És aki elveszi a másét, az lop! Az tolvaj!

- Loptam, tolvaj vagyok! Bizonyára így lehet, hiszen az apám csak nem hazudik! - gondoltam és rettentően alávaló kis fickónak éreztem magam. Megszégyenülten ballagtam a szüleim után. Hiába kacérkodtak velem a fecskéfarkú, meg pávaszemcses pillangók, hiába fogócskáltak volna velem a zöld-

arany színű gyíkok, meg szitakötők, én már észre sem vettem őket.

- Tol-vaj va-gyok! Tol-vaj va-gyok! - ismételte bennem egyre valami belső hang. S ez a szó valami sokkal többet, sokkal rosszabbat jelentett az én erkölcsi kátémban, mint amennyi - egy gyerek esetében - az eredeti jelentése volt. Apám ugyanis nagyon szigorúan büntetett bennünket és egyre azt hangoztatta, hogy:

"Aki hazudik, az lop is! Aki lop, az gyilkol is!"

S mivel a helyszínen voltam, olyan nyomorultul éreztem magam, mint a falu névadója, az a bizonyos Szent Mihály, amikor még nem szent volt, hanem közönséges gyilkos. Ez a névadó szent ugyanis összeveszett a barátjával és egy furkósbottal agyonütötte. Álmában aztán megjelent neki valaki, aki azt mondta, hogy ültesse el a furkósbotot a Pecki-domb legmagasabb pontján és a Rákos-patakról /közelebb lett volna talán a Szilas-patak/ a szájában hordott vízzel öntözze azt. S ezt az elég nagy távolságot naponta többször, négykézláb kellett megtennie. Nagyon bántotta ezt a bizonyos Mihályt a lelkiismerete, mert olyan szorgalmasan koptatta a térdét, hogy a bot gyökeret eresztett és hamarosan kihajtott, ami azt jelentette, hogy Mihály bűne megbocsátott. Öreg napjaira azután bizonyára jókat aludt a furkósbotból újrafogant fa árnyékában.

A következő év tavaszán történt:

Nem nagyon sokkal a Czája-féle szőlő fölött volt a híres Torok-féle barackos. Több száz, a termés alatt roskadozó barackfa hivalkodott ott gyümölcssterhével. És ott még csak szögesdrót kerítés sem volt! S le sem kellett szakítani a gyümölcsöt, hiszen ezer, tízezer számra hevert a fűvön, de az apám sohasem engedte meg, hogy egy darabot is fölvegyek. És mégis lúdbőrözött a fájdalmam, megbántott gyermeki önérzetem alatt valami furcsa és szép büszkeség, hogy nekem ilyen apám van! S érzem ezt a büszkeséget ma is, amikor már régen nem él, s tudom már, hogy anyámtól tanultam a szeretetet, apámtól a becsületet.

Pedig apám nem járt templomba sem!

Legalábbis szentmisére nem ment sohasem. Csak télen húzódott be valamelyik templomba Pesten, amikor munkát keresett és túlságosan korán érkezett meg. Ilyenkor mindig beült valamelyik templomba, hogy ne kelljen kint álldogálnia a hóban, fagyban vagy esőben. S talán eleinte, az első években még imádkozni is szokott ilyenkor, de ahogyan teltek-múltak az inséges, munkanélküli évek, a hideg templomokban, a részvétlen köszöntek bárgyú, égnek fordított tekintetétől, apám lelkében megfagyott az ima, megdermedt a bencéseknél belénevelt hit. Mindezt - természetesen - csak később sejtettem meg. Amikor, nyolc-kilenc éves koromban csak azt tudtam, hogy apám sohasem jön el velünk a templomba. Még akkor sem jött, amikor az első szentáldozásra mentem. Ha anyám hívta, így ütötte el:

- Többet ülsz én a templomban, mint az egész család együttvéve! Csak azért, mert arra nem volt pénze, hogy valahová bemenjen egy forró teára vagy kávéra. Szeszest italt pedig csak akkor ivott előttem először, amikor már önálló könyvkereskedő volt szülővárosában, Komáromban, 1941-ben.

De akkor beültünk a Pecki-dombon egy kis kerti vendéglőbe. Anyám kicsomagolta a hazait. Azt hiszem, kétféle káposz-

tás rétes volt. Apám négy málnát rendelt és barackot nyomott a fejemre, de olyat, hogy az egyáltalán nem is fájt:

- Egy hónap múlva ültetek a kertünkbe szép barackfákat, meg szőlőlugasunk is lesz. Fogsz segíteni?

- Fogok! - mondtam hálás szívvel és felcsillanó szemmel.

- Akkor aztán annyi barackot, meg szőlőt ehetsz, amennyi csak beléd fér.

Betartotta a szavát, mint mindig. Még azon az őszen gyönyörű facsemetéket ültettünk, meg szőlőt is duggattunk kettesben, mert én segitettem ebben a munkában. Apám kiásta a gödröket, én meg tartottam a facsemetét, amikor kezdte ráhányni a földet. Azután beleugrottam a gödörbe és jól legyúrtam a földet a fa gyökerei fölött, nehogy levegő maradjon ott. Aztán meg én néztem be a sort. Olyan egyenesek voltak azok a sorok, mint Szent Istvánkor a felsorakozott testőrszázad sorai a budai várban.

Ez volt apámmal az első közös munkánk. Arról már nem tehetett szegény, hogy amikor a fákon már lett volna termés, át kellett költöznünk egy másik házba, ahol kisebb volt a lakbér, no meg a kert is. De ott is már az első őszen ültettünk fákat, a Jávör utca 75 szám alatt. Itt már többet tudtam segíteni. Mire azonban termést hoztak volna a fák, elköltöztünk Rákosszentmihályra. Hazajöttünk apám szülővárosába, az ismét magyar Komáromba. Megint más szedte le a termést a mi fáinkról.

De ez már jóval később történt, s én most azt mesélem, ami akkor a Pecki-dombon történt. A Pecki-domb alatt, ahol most a világhírű Ikarusz-gyár terpeszkedik.

A finom málnaszörp iszogatása közben mondta az apám:

- Tudod-e, kinek a kertjébe másztál be?

- Nem én, édesapám! - lóbáltam a lában gondtalanul, mert már nem is nagyon érdekelt, hogy ugyan kié is az a sok-sok szőlő.

- Hát Czája Jánosnak, a híres birkózóbajnoknak a kertjébe másztál be. És ő, fiam, sohasem hagyja lenyomni magát. Ezután te se hagyd magad!

- Nem is hagyom! Úgy a földhöz vágom Gyurit, hogy megemeleti! - hűsködtem, s a szüleim nagyot nevettek rajtam, anyámnak a könnye is kicsordult. Apám még egy barackot nyomott a fejemre, előlege azokra a barackokra, amik majd a mi saját fáinkon teremnek.

Oláh András

versei

kopjafák

fakó
a hold:
halott

felhőkben
úsznak
a csillagok

kopjafák
komor
árnya

szöveget
ver
az éjszakába

felsír
a múlt
zokog

arcukon
hólé
csorog

kihülnek
vérző szárnyú
csillagok

számban
holtak nyelve:
hallgatók

homlokodon

homlokodon
szaporodnak a félelem-gyöngyök
szemed hideg gödrében
zsibbadt szavaink hamvai
lábadnál tarkónlőtt álmaink

túszok

emlékek túszaiként vergődünk:
fogaink közt még a megrágott
együttlétek öröme, szemünk
teraszán bohém szerelmek
mosolya, de az egymásba szúrt
szavak bombatölcsér-közhőnyében
már ott ketyeg a ráncosodó idő...

Bíró László

A menü változatlan

Gyötrelmek gyúrták a csönd-csörögét,
megkínál velük a pillanat.
Már hetek óta nem változik a menü,
az élet naponta magányt osztogat.

De ha rád gondolok körbeáll a szép,
látókörödben simogat a kultúra.
Szívem kamaratermében
főműsoron van Rómeó és Júlia.

A valóságból viszont kimarad a lényeg,
éjszakám már megint üres.
"Figyeld meg jól világod" - mondta Radnóti,
s tudom a rimbokrok mögül valaki les.

Hétköznapi helyzetképek

A jambusok szavatossága lejárt.
Hogy mit eszek ma még talány.
Szobámban spondeusi verslábakhoz dörgölődzik
a metafizikus magány.

Inflációból inflációba
konflisok szállítják a magyart.
Néhány maffiózó naponta összesepri
a feketegazdaság alól a bankó-avart.

Így nyár közepén
sorstragédiákban hűti söröit a nép.
Nagy a zűrzavar. Néhány bizniszelő
tévedésből kéziratomba belép.

Kádár Éva

Oltár

Nem áldozok Neked félelemmel
Összetört tükröket, széttört álmot,
Elfojtott örömet, égőt, fájót,
Önkínzást, tépő kételyekkel.

Imádlak inkább élvezettel,
Fényed bársonyos, mint az áldás.
Körülvesz, átjár az édes simítás,
Gyönyörön fon össze a Végtelennel.

Vántsza Zoltán

Nyugalomban

Pihennek a fák.
A levél-szempillák
Lassan lecsukódnak -
Intenek a Holdnak.

Pihennek a fák.
Az égi-csatornák
Langyos párát szórnak -
Éji takarónak.

Pihennek a fák.
A földi harsonák
Nyugovóra térnek -
Mint a sebzett lélek.

Pihennek a fák.
Az akác-koronák
Még illatot adnak -
Egy magányos padnak.

Horváth Jenő

Létem

Tudom, nem ismételhetem meg
a napot, a pillanatot,
melybe arcom nyomát vésem,
vissza többé nem hozhatom
azt, amit az idő kedve
egyszer a háta mögé dobott.

Csak szívem alatt hordhatom
a napok által rámruházott
emberi esendőséget.

Pillanatok szorításából
fellazulnak álmaim,
a remény kis üveggolyóját
a holnap sarkába gurítom.

Míg az Idő szeméből
létem, mint a könny
ki nem csorog.

Lelkes Miklós

Tegnapitáj

Fénysapkák égre szálltak a hímestojás-réten,
majd szitakötők égtek porcelánfehéren.
Medvebuksik a fák közt játszották a bújócskát.
Kristályfalakra méz dőlt, álmos vasárnap-jóság.

Harangvirág-tavakban csöpp ezüsthalkák úsztak.
Kigyúlt felhőkre szél fújta sötét árnyék-borúsát.
Akáclevélen ingott galambbúgású kékség.
Manók gyűszűből itták a tücskök cirpelését.

Piros gyümölcsök édes színe a napba tévedt.
Velünk futottak versenyt gyorslábú kerítések.
Virágcserépek vártak fél dióhéjra dőlten
pákosztos egerekre a szürke estidőben.

Kiskutyák felcsaholtak, nagykutyák ráugattak.
A hold is meleg kék lett és kitért minden ablak.
Az ég nagy ajtajában gyors denevérek szárnya
furcsa, bolondos táncát szétszórta a világra.

Kőarc öreg szemében, látom, mosolygós könnynek
cseppjén a csillagok most a voltra ráköszönnek.
Míg fogy a ma, a holnap, a táj, hol egykor éltem,
egyszerre szívközelben s könnycsillag-messzeségben.

K.Tóth Éva

Te és Én

Hirtelen ájult az éj az alkony ölébe
gondolatom -szelíd galamb- messze röppen
múlt és jelen összeolvad a sűrű sötétben
kezem szöges deszkákon matat
mert ez, ennyi maradt,
felsebez, csurog a vérem
s most senki sem kérdezi:
nem alszol? Miért vagy ébren?
Lassan feldereng a hajnal
áttetsző fátyolruhába öltözik az Ég
a tejszínű felhőkön kibontja szirmai a Nap

A Nap! Oly fényes, ragyogó!
Mint szemeid sugara
s perzselő, mint szerelmünk volt.

Dr. Domonkos János

Velem: Szent Vid vára

*Kellemes kirándulóhely az 568 m magasságban
található Szent Vid kápolna*

"Hol a vadonnak csudái
Pompájukat mutatják,
S a természet nagy scénaí
Az érzőt felborzasztják;
Hol a váromladékon
Az öszült kor lelke leng,
S a beszakadt sírboltokon
Bús halotti ének zeng:
Itt lakik a képzelődés,
Képekben elmerülve,
Itt a forró lelkesedés,
Plutarch karjára dülve."

/Berzsenyi Dániel: Múlandóság - részlet/

Hazánk területét bejárva, akár városainkat, falvainkat, akár erdővel borított hegyvidékeinket keressük is fel, gyakran találkozzunk a történelem különböző szakaszaiban épített várakkal, várkastélyokkal, tornyokkal, vármaradványokkal, vár- és városlalakkal, amelyek mind-mind múltunkra emlékeztetnek.

Ezek az ódon várak egykor az ország védelmét szolgálták. A király hatalmát jelentették. Az egymás ellen harcoló főurak célpontjai voltak. Váraink történetei, regéi, legendái gyakran megihlették íróinkat, költőinket.

Velem Kőszeg-Hegyalja egyik ékessége. Szubalpin klímájú üdülőhely, csodálatos környezetben, a Kőszegi-hegység délkeleti lejtőjén, az osztrák határnál, Kőszegtől 7, Szombathelytől 21 km távolságra fekszik.

A község már az őskorban lakott település volt. A Szent Vid-hegy a Kr. e. I. évezredben a Dunántúlon élt pannonok őseinek teraszos, fellegráras települési központja volt. Hegyesdombos vidéke, patakokkal, termékeny talajával, gazdag erdőségeivel, egészséges éghajlatával, a megélhetés mindazon feltételeit egyesítette, egyesíti magában, melyek már az ősidőben is nagy vonzerőt gyakorolhattak az emberre és állatra egyaránt. Kétségtelen, hogy a több évszázadra terjedő korszakban a kő használatát sokáig nem volt képes teljesen pótolni a költséges előállítású bronz. Innen van, hogy őskori lelőhelyeken a bronz tárgyak társaságában kőszeközökre is akadnak. Bronzöntő és feldolgozó műhely maradványai is előkerültek már a Szent Vid-hegy oldalán, ahol egy nagyobb kiterjedésű tüzelőpad szomszédságában több, mint 400 db töredezett és beolvasztásra váró tárgy volt összehalmozva. /Velemi bronzkori lelet/ A folyamatosan végzett ásások nyomán előkerültek az őskori város alapfalmaradványai is.

Később, a római uralom alatt a Szent Vid-hegyén őrtornyot is emeltek. A Szent Viden meglett arany fejedelmi diadém és övgarnitúra már arra utal, hogy e tájon nem csupán a termelés, hanem a társadalmi élet is fejlett volt. E kor nagy emberteljesítménye a Baltikumot Itáliával összekötő római kori

kereskedelmi útvonal: a Borostyánkő út. Ennek az útvonalnak jelképszerű értéke van az e tájon élők történelmi tudatában: a Vas megyeiek ma is nyitottak a mediterrán szellemiségre: a római kori örökség vállalására. /Az ókori tradíció legfontosabb szereplője azonban a közeli Szombathely elődje: Savaria volt/

Amikor a Lajta és a Lapics vonalában, a XI.sz. derekán kirajzolódott a fiatal magyar állam nyugati határa, már eldőlt, hogy a győri püspökséghez tartoznak a megye egyházai. Vas vármegye az ország egyik legfontosabb határmegyéjeként jött létre. Nevét pedig értékes vaslelőiről és vasművelőiről, azok központja: Vasvár után kapta.

A velemi Szent Vid hegyen lévő római kori őrtorony a népvándorlás korában feltehetően rommá lett. Anyagának felhasználásával a tatárjárás után a birtokos Némethújvári család egyik tagja építette fel itteni várát. E vár első ízben 1270-ben említik, amikor a Héder nembeli I. Henrik fia, Henrik bán árulóvá vált, és Vas megyei várait, közöttük Szent Vid várát is Ottokár cseh királynak adta át. IV. László király 1273. júl. 6-án kelt oklevelével a Ják nemzetségből származó Chepánnak, az Ottokárnak átadott várak, közöttük "castrum sua de Scentwyd" visszafoglalásánál tanúsított vitézségéért bizonyos falvakat adományozott. 1279-ben már Némethújvári Miklós birtoka, majd fia, Iván örökölte, kitől 1289-ben Albert osztrák herceg foglalta el. Az 1291-ben kötött hainburgi béke alapján Albert a várat visszaadta azzal a kikötéssel, hogy azt le kell rombolni. III. Endre király a székesfehérvári országgyűlésen rendelte el, más várakkal együtt Szent Vid várának lerombolását, melyet feltehetően 1296-ban hajtottak végre. Ennek ellenére 1532-ben Jurisics Miklós Szent Vid kapitánya nevet is viselte, de ekkor minden bizonnyal a vár már romokban hevert.

A helység 1374-ben "poss. Welyen", 1405-ben "Welyen", 1478-ban "Welem" néven Rohonc vár tartozékaént szerepelt.

A vár a XVI. században elpusztult. A XVIII. sz. elején Hilarián szerzetes, az akkori birtokos Batthyány Lajos nádor segítségével a még fennálló keleti sarokbástya oldalán remetelakot és késő barokk stílusú Szent Vid-kápolnát épített, mely a település feletti hegycsúcson ma is régi formájában áll. Belső festése 1938-ban készült, de a közelmúltban is dolgoztak rajta. A barokk főoltárt Szent Rókus és Szent Vendel szobrai díszítik. A mellékoltáron Szent Vitus szobra látható. A copf szöszék egyszerű tagolású. A harangok közül a kisebb 1688-as évszámmal Bécsben készült, míg a nagyobb Max Sanosé 1926-ban készítette Bécsújvárosban. A patinás Szent Vid-kápolna régi, neves búcsújáróhely.

A vár megmaradt köveit a lakosság hordta szét építkezéseikhez, és már csak nyomaiban található meg a Várhegyen... A tetőn álló kápolna elől igen szép kilátás van Szombathely felé. A faluban, a volt Stirling villában és kertjében néhány év óta működik az alkotók háza, ahol a népi kismesterségek művelői építették fel jellegzetes épületeiket: kovácsműhelyt, faragók házát, kerámia műhelyt.

Velem kedvelt üdülőhely, sok szép hétvégi házzal. Az üdülőnegyed a községtől kissé elkülönülten, az erdők, a szelídgesztenyésliget tövében, hegyek lábánál alakult ki. Szubalpesi levegője különösen a légzőszervi betegek számára kitűnő, gyógyhatású. Az ország legfontosabb jelzett turistaútja, - a

több mint 1000 km hosszú és a Zempléni-hegységbeli Nagy-Milicen végződő országos kék jelzés - Velem közepéről indul ki, és látványos hegygerincen át, szép útvonalon halad Kőszeg felé.

Káldi János

Üdvözlég, velemi táj

Üdvözlég, táj, ahová nyaranként
visszatér fiad dült idegeivel,
ahol szinte önti a narancsos fényt
a nap, hol az illatok bősége ver
port a délutánban! Gyógyító föld,
erdők, patakbeszéd, apró, kölyök
bozótok összenőtt-font, majd széttört
tömege; elnyúló hegy, hol hőmpolyog
alá a virágok vízesése,
hogy meggyötört-vert szívemet elöntse,
s átölel a csönd része-egése,
hogy újjászüljön dalra és örömré.

Velemi föld, oly jó ideesni
hozzád, akár egy napra is csak;
ontod a jó nyugalmat ezernyi
nyíláson-csővön, akár a vízcsep
a friss italt. Úgy ölelsz, emelsz föl,
úgy ragadsz ki tegnapi önmagamból,
mint kókadt rabot a kötelekből.
Új reggel kél bennem és új harang szól,
s úgy megyek innen haza-vissza már,
mint aki tudja, hogy legyőzhetetlen.
Az arcomról sugaras derű száll
és mezőket viszek szemeimben.

Kovács István József

Hajnali ébredés

Hajnali fényben néztem arcodat
Rózsákat varázsolt reá az álom
Ajkad kelyhének bíborán a vágy dalolt
Ölelve csókollak szép virágom

Csodás ébredés hajnalfényben
Boldogság leng most a kisszobában
Szerelmi-vágyam egy új ébredés
Dalol az élet e versvirágban

Virággal köszöntelek... a verssel
Ajkadról loptam hajnali széllel
Visszaadom néked szeretettel
Az ébredés mámorát a fényben

Németh Erzsébet

(Ön) vallatás

Egyre több múlt időben ragozott ige,
egyre inkább nem figyelsz senkire.
Egyre több feltételes mód a sorsod,
elátkozod istent, és magadban hordod.
Tudod-e a könnyek útját,
a sírás mélységét ismered-e?
Az akarat üdvösségét,
a ráncok szégyenlős hallgatását
tiszteled-e?
Elmennél-e hajdani szégyenek földjére
gondolat-apály, érzelm-dagály idején,
mikor vad hullámok szorító kigyói
éheznek a testre?
S ráfeküdnél-e iránytű nélkül
a világ özike szemét tükröző -
tisztesség-keresztre?

Kettősségben

Itt lakom,
de ott élek még:
a falum
szótlán szögletén,
hol fehér főkötős akácok
sóhajtoznak május ege alatt,
zeng a dülöztak zsoltára,
s az idő szívverése
mérhető marad.

Anyai nagymamám

Három éves voltam
mikor meghalt.
Emlékem róla
semmi sem maradt,
csak anyám szavai:
mennyre szeretett...
És a mai napig érzem,
ő volt azon tündérek egyike,
kinek szívében én maradtam
az "aranyos Erzsike."

Németh Erzsébet

Tájkép

Arany-bombái robbannak a Napnak,
parázsló talpa van a virradatnak.

Óriás lábával rálép a balatoni tájra,
füstöl a Badacsony, mint egy öreg kályha.

Fizessen elő a Lantra! Egy évre postaköltséggel együtt mind-össze 400 Ft. Az előfizetési díjat postautalványon a szerkesztőség címére kell elküldeni.

Lapunk nem nyereséges kiadvány, ezért a közölt művekért szerzői jogdíjat nem fizetünk.

Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

Fiatal, tehetséges szerzők színvonalas írásait várjuk, egy bemutatkozó levél kíséretében!

LANT

A TINÓDI KLUB IRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztő: Németh Dezső
Olvasószerkesztő: Németh Erzsébet

Szerkesztőség: 1211 Budapest
Ady Endre út 5. III/10.
Telefon: 277 7196
Telefon/fax: 277 5309

Kiadja a Tinódi Klub
Felelős kiadó: Németh Dezső
Szerkesztés, szerkesztés, sokszorosítás a Tinódi Klub munkája

ISSN 0865-8633

Baráti Molnár Lóránt

Halottkirály

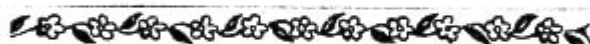
Hiába ácsoltok, ácsoltok
világ-nagy-koporsót, - hiszen
már szóltam, s a megrendelést is
feladtam, - nem férek bele,
nem férek bele,
mert leszek mammutnyi halott,
minden sírgödröt betöltő,
leszek halottkirály,
halottak királya,
halottak császára,
halottak cárja,
halottak vezére, fejedelme;
menetelek majd holnap élükön;
lovagolok majd holnap élükön;
dübörögve, csattogva vágatnak mögöttem
csontváz-lovakon;
hajrá, előre, utánam csontváz-seregem;
a világvégi temetők felé;
ott repülök majd az élükön;
a felfedezetlen égitestek temetői felé;
halottak pilótája, űrhajósa leszek;
kövessen hát halott seregem!

Elégia

I.

Már nem indulok és nem érkezem,
csak csöndben folytatódok,
így vagyok jelen a bolond világban,
mint erdőszéli földben a lónyom.

Nem tudni, mit cipelt a göthös,
de hogy göthös, az sejtethető...
- Legyint reá! - A fű holnap
patát, szívet, csontot benő. -

Németh Dezső Feslik

Feslik az ég csöndre hajló ága
Szeptember árnyékán törpül a táj
Fehérlik lassan arcod barnasága
És a minden megint jobban fáj